МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК

ТИПОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ І ПРОГРАМ З ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

ДЛЯ ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Офіційне видання

Професії:

Водій автотранспортних засобів категорії «С»

Київ 2012

Затверджено Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту України

(Наказ Міністерства освіти і науки від
23 вересня 2010 № 904 у редакції
наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту
від 24 вересня 2012 № 1040)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

НАКАЗ

№ 1040

м. Київ

24. 09. 2012 р. № 1040

Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 23.09.2010 №904

З метою приведення Типових навчальних планів та Типових програм професійно-технічного навчання для учнів загальноосвітніх навчальних закладів у відповідність до вимог Державного стандарту з професії «Водій мототранспортних засобів», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 10.07.2012 № 801 і Державного стандарту з професії «Водій автотранспортних засобів», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 10.07.2012 № 802

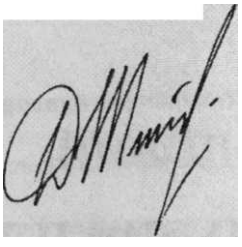
НАКАЗУЮ:

1.Внести зміни До пункту 4 наказу Міністерства освіти і науки України від 23.09.2010 № 904 «Про затвердження Типових навчальних планів та Типових програм професійно-технічного навчання для учнів загальноосвітніх навчальних закладів» замінивши слова «вищих навчальних закладів (Гончаренко М, Ф.), Міністерству освіти і науки» словами «(Якименко О. В.), Міністерству освіти та науки, молоді та спорту».

1.Затвердити зміни до Типових навчальних планів та Типових програм професійно-технічного навчання для учнів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 23.09.2010 М» 904, за професіями: водій мототранснортних засобів (спеціалізація - водіння мототранспортних засобів категорії «А») та водій автотранспортних засобів (спеціалізації - водіння автотранспортних засобів категорії «В», водіння автотранспортних засобів категорії «С». водіння автотранспортних засобів категорії «СІ»), виклавши їх в новій редакції, що додаються.

3. Департаменту управління справами (Ворошиловський О. В.) зробити відмітки у справах архіву.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністр
Міністра Жебровського Б. М..

Д. В. Табачник

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН І ПРОГРАМА

З ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Професія: **Водій автотранспортних засобів**

Код - 8322

Спеціалізація: **водіння автотранспортних засобів категорії «С»**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки «23» вересня 2010 №904 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від «24» вересня 2012 № 1040)

Типовий навчальний план і програми з професійного навчання для закладів системи загальної середньої освіти

Професія: Водій автотранспортних засобів Код: 8322
Спеціалізація - водіння автотранспортних засобів категорії «С»

1. Загальні положення

Типові навчальні план і програми з професійно-технічного навчання на базі закладів системи загальної середньої освіти (далі - ЗНЗ), для підготовки робітників з професії «Водій автотранспортних засобів категорії «С» є обов'язковим для виконання усіма ЗНЗ, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників, незалежно від їх підпорядкування та форми власності

Типовий навчальний план містить:

освітньо-кваліфікаційну характеристику випускника професійно-технічного навчального закладу;

типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників;

типові навчальні програми з навчальних предметів, програми професійно-практичної підготовки (водіння автомобіля), передбачених типовим навчальним планом;

критерії кваліфікаційної атестації випускників;

перелік основних обов'язкових засобів навчання;

список рекомендованої літератури.

У професійно-технічних навчальних закладах першого атестаційного рівня (ЗНЗ) тривалість професійної підготовки визначається типовими навчальними планами даної професії.

У разі необхідності зазначені терміни навчання можуть бути подовжені за рахунок включення додаткового навчального матеріалу відповідно до вимог транспортної галузі, замовників робітничих кадрів. Так у порівнянні з Державними стандартами професійно-технічної освіти «Водій автотранспортних засобів» категорії «С» збільшена кількість годин на вивчення предметів: «Охорона праці» до 30 годин, та «Будова вантажного автомобіля» збільшена на 61 годину з метою поглибленого вивчення тем необхідних при проведенні технічного обслуговування та ремонту автомобілів, які здійснюються водієм, та з метою приведення терміну навчання у відповідність до діючої Типової базисної структури.

Освітньо-кваліфікаційні характеристики випускника складені на основі кваліфікаційних характеристик Національного класифікатора України «Класифікатор професій» ДК 003:2010 , затвердженого наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28.07.2010 № 327, досягнень науки і техніки, врахування регіональних особливостей

галузі, потреб роботодавців і містять вимоги до рівня знань, умінь та навичок водія автотранспортних засобів відповідної категорії.

ЗНЗ, мають право, відповідно до змін у технологіях автомобільного транспорту, організації праці, регіональних умов тощо, самостійно визначати варіативний компонент змісту професійно-технічної освіти у робочих навчальних планах (до 20 відсотків у межах загального часу) та робочих навчальних програмах (до 20 відсотків навчального предмета і професійно-практичної підготовки). Зміни затверджуються згідно діючої нормативної бази.

Термін навчання для учнів, які здобувають професійно-технічне навчання та повну середню освіту - 2 роки.

Тривалість навчальних годин з теоретичних і лабораторно-практичних занять становить 45 хвилин.

Професійно-практична підготовка (водіння автомобіля) здійснюється на навчальних полігонах (маневрових майданчиках з твердим покриттям), вулицях, дорогах та шляхах і становить 60 хвилин, враховуючи час на зміну учнів, підведення підсумків занять і заповнення документів.

Навчання водінню здійснюється індивідуально з кожним учнем (слухачем). Обліковою одиницею навчального часу під час практичного водіння є академічна година.

Протягом дня з одним учнем (слухачем) дозволяється відпрацьовувати вправи на навчальному автомобілі не більше двох годин протягом перших восьми годин практичного водіння. Після перевищення вищевказаних даних кількість годин практичного водіння може бути збільшена до 4-х годин щоденно. При наявності комп'ютерних (телевізійних) автотренажерів практичне водіння може бути зменшене на 20%. На закритому майданчику навчання водінню може проводитись з першого дня теоретичного навчання.

Норми паливо-мастильних матеріалів вираховуються згідно нормативів з коригуючими коефіцієнтами на навчальну їзду, на кондиціонер, опалення салону, зимовий період, рух заднім ходом тощо.

Навчальний заклад установлює на кожну вправу, з урахуванням конкретних дорожніх умов, відповідний кілометраж пробігу автомобіля (близько 20 км шляху за годину навчання), з метою повного виконання програми підготовки визначає навчальні маршрути і погоджує їх відповідно діючих нормативних актів. Дозволяється знаходження в автомобілі дублерів під час руху.

Після завершення навчання кожний учень (слухач) повинен уміти самостійно виконувати всі роботи, передбачені освітньо-кваліфікаційною характеристикою, технологічними умовами і нормами, встановленими у галузі автомобільного транспорту.

До самостійного виконання робіт учні (слухачі) допускаються лише після навчання і перевірки знань з охорони праці.

Критерії кваліфікаційної атестації випускників визначаються 12-ти бальною системою оцінювання навчальних досягнень учнів/слухачів. Присвоєння освітньо-кваліфікаційного рівня „кваліфікований робітник" можливе за умови отримання учнем (слухачем) не менше семи балів за критеріями кваліфікаційної атестації.

Особі, яка опанувала курс професійно-технічного навчання і успішно пройшла кваліфікаційну атестацію, присвоюється освітньо-кваліфікаційний рівень „кваліфікований робітник" з набутої професії відповідної категорії та видається

свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації, зразок якого затверджується Кабінетом Міністрів України, та Свідоцтво про закінчення навчального закладу з підготовки водіїв транспортних
засобів, зразок якого затверджується Кабінетом Міністрів України.

Вищезазначені свідоцтва є дійсними для роботи за набутою професією за умови отримання в установленому порядку посвідчення водія на право керування автотранспортними засобами визначеної категорії.

Так, як Типовий навчальний план з професійно-технічного навчання по професії

«Водій автотранспортних засобів» категорії «С» розрахований на навантаження 5 годин тижневих, з метою приведення кількості годин до Типового навчального плану технологічного профілю рекомендовано введення спецкурсів профорієнтаційного спрямування, за наявності відповідного грифа Міністерства освіти і науки України.

Міністерством освіти і науки України надано гриф навчальній програмі «Побудова кар'єри» для учнів 10-11 класів. Програма курсу «Побудова кар'єри» була надрукована в журналі «Трудова підготовка в закладах освіти» № 3, 2008 рік та в газеті «Трудове навчання» № 11, 2009 р., №1,6, 2010 р.

2. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника закладу системи загальної середньої освіти

1.Професія - 8322 Водій автотранспортних засобів.
2.Кваліфікація: водіння автотранспортних засобів категорії С (автомобілів, які призначені для перевезення вантажів і дозволена максимальна маса яких перевищує 7500 кг (16500фунтів).
3.Кваліфікація*:* категорія С.

4..Кваліфікаційні вимоги*:*

Повинен знати:

Законодавство України про автомобільний транспорт і дорожній рух; правила дорожнього руху; правила перевезення вантажів (в т.ч. небезпечних, великовагових, негабаритних), порядок і умови перевезення пасажирів і багажу; призначення, розташування, будову, принцип дії агрегатів, складових одиниць, механізмів і систем автотранспортних засобів категорії С та правила їх технічної експлуатації; будову, правила експлуатації і технічного обслуговування причепів; основи керування автотранспортними засобами; можливі причини дорожньо- транспортних пригод та способи їх запобігання; характер впливу кліматичних умов (дощ, туман, ожеледиця та інше) на безпеку руху; несправності, що виникають в процесі експлуатації автотранспортних засобів, способи їх виявлення і усунення; порядок проведення технічного обслуговування; правила безпечного ведення робіт, пожежної безпеки та санітарії під час технічного обслуговування автотранспортного засобу та під час роботи на лінії; особливості користування експлуатаційними матеріалами (паливо, мастила, електроліт та інше); правила зберігання автотранспортних засобів

на відкритій стоянці і в гаражі; правила надання першої допомоги потерпілим під час дорожньо-транспортних пригод; правові основи і відповідальність за порушення правил дорожнього руху, правил експлуатації автотранспортного засобу, завдання матеріальної шкоди та шкоди навколишньому середовищу.

4

Повинен уміти:

Керує автомобільними транспортними засобами, які відносяться до категорії С за різних дорожніх умов. Виконує вимоги правил дорожнього руху, правил перевезень вантажів, пасажирів та багажу. Забезпечує належний технічний стан автотранспортного засобу. Керує спеціальним обладнанням, яке встановлене на цих автотранспортних засобах. Буксирує автопричіп повною масою до 750 кг. Перевіряє технічний стан автотранспортного засобу перед виїздом на лінію та після повернення з рейсу. Забезпечує справність обладнання автотранспортного засобу відповідно до вимог стандартів, що стосуються безпеки дорожнього руху і охорони навколишнього середовища. Виконує роботи з щоденного технічного обслуговування автотранспортного засобу. Подає автотранспортний засіб для навантаження та розвантаження. Контролює правильність завантаження, розміщення та кріплення вантажів (у тому числі - небезпечних, великовагових, негабаритних) у кузові. Усуває технічні несправності, які виникають під час роботи на лінії і не потребують розбирання механізмів. Виконує регулювальні роботи. Заправляє автотранспортні засоби паливом та іншими експлуатаційними матеріалами. Оформляє дорожню документацію. Надає першу медичну допомогу потерпілим під час дорожньо-транспортної пригоди.

5. ***Загальнопрофесійні вимоги***

Повинен:

раціонально та ефективно організовувати працю на робочому місці;

додержуватись норм технологічного процесу; не допускати браку в роботі;

знати і виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці та навколишнього середовища, додержувати норм, методів і прийомів безпечного ведення робіт;

використовувати в разі необхідності засоби попередження і усунення природних і непередбачених негативних явищ (пожежі, аварії, повені тощо).

6.***Вимоги до освітньо-кваліфікаційного рівня осіб, які навчатимуться в системі професійно-технічної освіти***

Попередні освітньо-кваліфікаційні рівні:

Повна загальна середня або базова освіта. Професійно-технічна освіта (ліцензований або атестований в Державній акредитаційній комісії України навчальний заклад з навчання водіїв транспортних засобів, який акредитований в Державтоінспекції) зі спеціальною підготовкою за Державним стандартом, або за типовим навчальним планом і програмою підготовки водіїв автомобілів категорії «С» . У разі здійснення перевезень небезпечних вантажів - спеціальна підготовка за відповідними навчальними планами і програмами т наявність стажу роботи водієм категорії «С» не менше 3-х років, на категорію «С»- повна загальна середня або базова освіта. Без вимог до стажу роботи.

7. ***Сфера професійного використання випускника:***

вантажні автомобільні перевезення.

8. ***Специфічні вимоги:***

Вік після закінчення терміну навчання - старше 17 років, з віковими обмеженнями на право використання посвідчення водія з 18 років.

Стать: чоловіча, жіноча.

Медичні обмеження

3.Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників на базі МНВК та ЗНЗ.

Професія-(8322) Водій автотранспортних засобів.

Спеціалізація: водіння автотранспортних засобів категорії «С».

Загальний фонд навчального часу - 410 годин

№ з/п	Навчальний предмет	Кількість годин	
		Всього	З них на ЛБР
1.	**Загальнопрофесійна підготовка**	**10**	
1.1	Основи законодавства України	10	
2.	**Професійно-теоретична підготовка**	**318**	**62**
2.1	Охорона праці та навколишнього середовища	30	
2.2	Будова й експлуатація вантажного автомобіля	124	30
2.3	Правила дорожнього руху	100	28
2.4	Основи безпеки дорожнього руху та перша медична допомога	48	4
2.5	Професійна етика та культура водіння	16	
3.	**Професійно-практична підготовка**	**60**	
3.1	Водіння автомобіля	60	
4.	**Консультації**	**14**	
5.	**Державна кваліфікаційна атестація**	**8**	
	Загальний обсяг навчального часу (окрім п. 3)	**350**	**62**

Перелік кабінетів та майданчиків для підготовки кваліфікованих робітників за професією (8322) «Водій автотранспортних засобів»зі спеціалізацією-категорія «С»

Кабінети:

1. Будови й експлуатації автомобіля.
2. Охорони праці
3. Правила дорожнього руху
4. Безпеки дорожнього руху

Лабораторія:

1. Будови і технічного обслуговування автотранспортних засобів.

П р и м і т к а. Можливе суміщення кабінетів:
Будови, експлуатації автомобіля та охорони праці, Правил дорожнього руху і безпеки дорожнього руху. Майданчик:

Маневровий майданчик для вправ з початкового водіння площею на один автомобіль 260 кв.м.

5. Загально-професійна підготовка

Типова навчальна програма з предмета «Основи законодавства»

№ з/п	Навчальний предмет	Кількість годин	
		Всього	З них на ЛБР
1.	Основи автотранспортного права	2	
2.	Правила перевезення пасажирів та багажу	2	
3.	Законодавство по охороні природи	2	
4.	Відповідальність за порушення законодавства	4	
	Всього	10	

Тема 1. Основи автотранспортного права

Основні нормативні акти про працю. Право власності на транспортні засоби. Основні нормативні акти, що діють на автомобільному транспорті. Закон України "Про дорожній рух ". Категорії автомобільного транспорту.

Тема 2. Правила перевезення пасажирів та багажу

Правила перевезення вантажів автомобільним транспортом. Положення про порядок видачі посвідчень водія та допуску громадян до керування транспортними засобами. Кваліфікаційна характеристика професії водія автотранспортних засобів.

Право власності, суб'єкти прав власності на транспортні засоби. Придбання, реєстрація, утримання та експлуатація транспортних засобів.

Положення про проведення технічного огляду. Мета, методи, періодичність і порядок проведення технічних оглядів.

Тема 3. Законодавство по охороні природи

Відповідальність власників за технічний стан транспортних засобів. Податковий збір за транспортний засіб та його роботу.

Значення охорони природи. Характеристика законодавства про охорону природи. Цілі, форми і методи охорони природи. Автомобіль як джерело забруднення навколишнього середовища.

Тема 4. Відповідальність за порушення законодавства

Види порушень правил дорожнього руху та адміністративна відповідальність.

Адміністративна відповідальність за порушення Правил дорожнього руху. *

Соціально-економічні і правові наслідки дорожньо-транспортних пригод і порушень Правил дорожнього руху. Поняття і види правопорушень , відповідальність за діючим правам. Поняття і види адміністративних порушень. Адміністративна відповідальність і відмінність її від інших видів відповідальності.

Поняття і види адміністративних стягнень. Органи, які накладають адміністративні стягнення, порядок їх виконання.

Поняття матеріальної відповідальності за збитки, які були нанесені з вини водія.

Кримінальна відповідальність за транспортні злочини. Поняття про злочин на автотранспорті і його ознака. Склад злочину. Види автотранспортних злочинів. Характеристика автотранспортних злочинів. Права та обов'язки водія - потерпілого.

Права та обов'язки водія, притягнутого до кримінальної відповідальності.

Кримінально-правові наслідки за вчинені автотранспортні злочини.

Відповідальність за спричинення матеріальної шкоди та шкоди природі.

Відшкодування збитків, що виникли під час аварії.

6. Професійно-теоретична підготовка

Типова навчальна програма з предмета "Охорона праці та навколишнього середовища"

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	З них на ЛБР
1.	Правові та організаційні основи охорони праці	3	
2.	Правила охорони праці у галузі транспортного господарства	9	
3.	Охорона навколишнього середовища	6	
4.	Основи пожежної безпеки	3	
5.	Основи електробезпеки	3	
6.	Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Медичні огляди	3	
7.	Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках	3	

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці

Зміст поняття «Охорона праці», соціально-економічне значення охорони праці.

Закон України про охорону праці, Кодекс законів України про працю, Закон України про охорону здоров'я населення, Закон України про пожежну безпеку, законодавство про охорону природи і навколишнього середовища.

Основні завдання системи стандартів безпеки праці: зниження і усунення небезпечних та шкідливих виробничих факторів, створення ефективних засобів захисту працюючих. Галузеві стандарти.

Відповідальність за порушення законодавства про працю, правил та інструкцій з охорони праці.

Інструктування з безпеки праці.

Алкоголізм і безпека праці.

Основні причини травматизму і професійних захворювань на виробництві.

Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві, професійних захворювань і професійних отруєнь.

Тема 2. Правила охорони праці у галузі транспортного господарства

8

Загальні питання безпеки праці.

Перелік робіт з підвищеною небезпекою при обслуговуванні і експлуатації автомобілів.

Вимоги безпеки праці при обслуговуванні і експлуатації автотранспорту, та при використанні при цьому механізмів, обладнання та устаткування.

Зони небезпеки при експлуатації та обслуговуванні автомобілів, механізмів та устаткування.

Світлова і звукова сигналізації. Попереджувальні надписи. Сигнальні фарбування. Знаки безпеки.

Небезпечність та шкідливість речовин і матеріалів, що використовуються в автотранспорті. Засоби індивідуального захисту від небезпечних і шкідливих виробничих факторів: спецодягу, спецвзуття, пристосування, оснастки, спецінструменти.

Обов'язковий комплект необхідних запчастин, пристосувань, інструментів, речовин і матеріалів, необхідних для безпечної експлуатації автомобілів.

Вимоги охорони праці у навчально-виробничих приміщеннях навчальних закладів.

Тема 3. Охорона навколишнього середовища

Нормативно-правові акти у сфері охорони навколишнього середовища. Забезпечення охорони навколишнього середовища власниками автомобільного транспорту та підприємствами автомобільної галузі.

Тема 4, Основи пожежної безпеки

Характерні причини виникнення пожеж.

Організаційні та технічні протипожежні заходи. Пожежна сигналізація. Організація пожежної охорони в галузі. Пожежонебезпечні роботи та матеріали у галузі автомобільного транспорту.

Вогнегасильні речовини та матеріали. Пожежна техніка для захисту об'єктів. Особливості гасіння пожежі на об'єктах даної галузі.

Тема 5. Основи електробезпеки

Особливості ураження електричним струмом. Вплив електричного струму на організм людини. Можливі ураження електричним струмом при роботі автомобільного транспорту. Механізми та вузли автомобіля, небезпечні з точки зору ураження електричним струмом.

Безпечні прийоми роботи.

Безпечні методи звільнення потерпілого від дії електричного струму.

Класифікація виробничих приміщень відносно небезпеки ураження працюючих електричним струмом.

Колективні та індивідуальні засоби захисту від ураження електричного струму. Робота з переносними електросвітильниками.

Захист від статистичної електрики.

Тема 6. Основи гігієни праці, виробничої санітарії. Медичні огляди

Поняття про виробничу санітарію як систему організаційних гігієнічних та санітарно-технічних заходів.

Фізіологія праці. Основні гігієнічні особливості праці за даною професією.

Вимоги до опалення, вентиляції та кондиціонування повітря виробничих, навчальних та побутових приміщень. Правила експлуатації систем опалення та вентиляції. Види освітлення. Природне освітлення. Штучне освітлення. Правила експлуатації освітлення.

Санітарно-побутове забезпечення працюючих. Щорічні медичні огляди неповнолітніх, осіб віком до 21 року

Тема 7. Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках

Послідовність, принципи й засоби надання першої допомоги. Дії у важких випадках.

Основні принципи надання першої допомоги: правильність, доцільність дії, швидкість, рішучість, спокій.

Засоби надання першої допомоги. Медична аптечка, її склад, призначення, правила користування.

6.Типова навчальна програма з предмета "Будова і експлуатація вантажного автомобіля"

з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	З них на ЛБР
1.	Вступ. Загальна будова вантажного автомобіля	3	
2.	Система технічного обслуговування та ремонту. Діагностика технічного стану	6	2
3.	Охорона праці під час технічного обслуговування вантажного автомобіля	5	
4.	Особливості будови двигунів вантажних автомобілів та основи їх технічного обслуговування (ТО)	14	4
5.	Особливості будови систем живлення двигунів та основи їх ТО	20	4
6.	Особливості будови електрообладнання автомобілів та основи його ТО	18	4
7.	Особливості будови трансмісії, основи її ТО	14	4
8.	Особливості будови підвіски та механізмів керування, основи їх ТО	29	12
9.	Особливості будови кузова і додаткового обладнання та основи їх ТО	6	
10.	Організація експлуатації автомобілів	5	
11.	Будова автопричепів, їх ТО	4	
	Всього годин:	**124**	**3О**

Тема 1. Вступ, Загальна будова вантажного автомобіля Загальна будова вантажних автомобілів. Склад і призначення основних його груп і механізмів.

Стисла технічна характеристика вантажних автомобілів.

10

Тема 2. Система технічного обслуговування і ремонту. Діагностика технічного стану

Положення про технічне обслуговування і ремонт рухомого складу автомобільного транспорту. Види і періодичність технічного обслуговування.

Види і методи проведення ремонту автомобілів. Види діагностики. Основні стенди, прилади та механізми для проведення діагностики технічного стану автомобілів. Місце діагностики в процесі технічного обслуговування автомобілів та її значення. Щоденне технічне обслуговування автомобілів.

Лабораторно-практична робота.

1. Щоденне технічне обслуговування автомобіля

Тема 3. Охорона праці під час технічного обслуговування і ремонту вантажних автомобілів

Правила безпеки праці під час проведення технічного обслуговування та ремонту. Електробезпека та пожежна безпека під час ремонту та технічного обслуговування автомобілів.

Правила поводження з вибухонебезпечними та пожежно небезпечними речовинами

Загальні правила охорони праці під час роботи з механізмами та інструментом, які використовуються у технічному обслуговуванні.

Тема 4. Особливості будови двигунів вантажних автомобілів та основи їх технічного обслуговування (далі -ТО)

Особливості будови і технічна характеристика двигунів автомобілів. Особливості будови кривошипно-шатунного і газорозподільного механізмів. Компресія та її вимірювання. Підтяжка головки блоку циліндрів.

Тепловий зазор, його величина. Регулювання теплового зазору.

Несправності механізмів двигуна. Ознаки, причини, наслідки несправностей. Роботи з технічного обслуговування механізмів двигуна.

Будова системи охолодження двигунів автомобілів. Тепловий режим роботи двигуна. Основні агрегати системи охолодження, їх призначення, будова та принцип дії. Охолоджуючі рідини та їх властивості.

Несправності системи охолодження. Ознаки, причини, наслідки несправностей. Роботи, що виконуються під час технічного обслуговування системи охолодження.

Особливості будови системи змащення. Вентиляція картера. Перевірка рівня масла в піддоні картера двигуна. Контролювання тиску масла. Масла для двигунів, їх марки і властивості.

Несправності системи змащення двигуна. Ознаки, причини, наслідки несправностей. Роботи з технічного обслуговування системи змащення, періодичність їх виконання.

Лабораторно-практичні роботи.

1.Вимірювання тиску компресії в циліндрах, прослуховування двигуна.

2.Регулювання теплового зазору газорозподільного механізму, заміна оливи у двигуні. Заміна та доливання охолоджуючої рідини

Тема 5. Особливості будови систем живлення двигунів та основи їх ТО

Особливості будови і принцип дії приладів системи живлення карбюраторного

двигуна. Загальна будова систем карбюраторів. Вплив рівня палива у поплавцевій камері карбюратора на роботу й економічність двигуна. Регулювання рівня палива і системи холостого ходу карбюратора. Покращення сумішоутворення в карбюраторних двигунах.

Несправності системи живлення карбюраторного двигуна. Ознаки, причини, наслідки несправностей. Роботи з технічного обслуговування системи живлення.

Особливості будови системи живлення дизельного двигуна. Призначення та загальна будова основних агрегатів системи живлення дизельних двигунів.

Ознаки, причини, наслідки несправностей системи живлення дизельних двигунів. Технічне обслуговування системи живлення.

Особливості будови і принцип дії приладів газобалонної установки. Наповнення балонів зрідженим і стисненим газами.

Ознаки, причини, наслідки несправностей газобалонної установки. Роботи з технічного обслуговування газобалонної установки.

Охорона праці і пожежна безпека під час технічного обслуговування системи живлення.

Лабораторно-практичні роботи

1.Регулювання холостого ходу та вмісту СО у відпрацьованих газах карбюраторних двигунів.

2.Заміна фільтрів тонкої очистки палива. Очистка фільтрів грубої очистки та всієї системи.

Тема 6. Особливості будови електрообладнання автомобілів і основи його ТО

Акумуляторні батареї, їх будова та контроль ставу. Генераторні установки (генератор змінної напруги, випрямляч, реле-регулятор), їх призначення, будова і принцип дії. Несправності джерел електричного струму. Ознаки, причини, наслідки несправностей. Технічне обслуговування джерел електричного струму.

Загальна будова та принцип дії системи запалювання. Призначення, будова та принцип дії основних приладів систем запалювання. Регулювання запалювання на двигуні.

Прилади пуску двигуна. Призначення, будова і принцип дії стартера. Правила користування стартером.

Призначення і будова контрольно-вимірювальних приладів. Прилади освітлення і сигналізації, додаткового обладнання автомобілів.

Ознаки, причини, наслідки несправностей системи запалювання, пуску двигуна та іншого електрообладнання. Технічне обслуговування системи запалювання, пуску двигуна та іншого електрообладнання автомобілів.

Лабораторно-практичні роботи

1.Регулювання кута випередження запалювання. Заміна свічок запалювання. Перевірка працездатності котушки запалювання та конденсатора.

2.Контроль стану акумуляторної батареї.

Заміна плавких запобіжників. Методика знаходження пошкоджень в електричному ланцюгу та способи їх усунення.

Тема 7. Особливості будови трансмісії та основи її ТО

Загальна схема трансмісії вантажних автомобілів. Будова механізмів зчеплення

та їх приводів. Будова підсилювача виключання зчеплення, принцип його дії.

Призначення та загальна будова коробки передач, їх типи. Основні деталі та вузли коробки передач, їх призначення та будова. Схеми перемикання передач, кінематичні схеми передачі крутного моменту. Особливості будови карданної, головної передач та диференціалу.

Ознаки, причини, наслідки несправностей трансмісії вантажних автомобілів. Технічне обслуговування механізму зчеплення, коробки передач, карданної та головної передач.

Лабораторно-практичні роботи.

1.Регулювання вільного ходу педалі зчеплення. Заміна оливи в коробці передач та задньому мості.

2.Технічне обслуговування агрегатів трансмісії.

Тема 8. Особливості будови підвіски та механізмів керування та основи їх ТО

Особливості будови підвісок, амортизаторів, ведучих і керованих мостів. Стабілізація керованих коліс. Кути установки коліс. Вплив розвалу й збіжності керованих коліс на безпеку руху та терміни експлуатації шин.

Особливості будови коліс і шин. Балансування шин. Схеми переставлення коліс. Норми тиску повітря в шинах.

Ознаки, причини, наслідки несправностей підвісок.

Будова рульових механізмів і рульових приводів вантажних автомобілів.

Ознаки, причини, наслідки несправностей рульових механізмів і рульових приводів. Технічне обслуговування рульових механізмів, рульових приводів і підсилювача рульового керування.

Особливості будови гальмових систем автомобілів з пневматичним приводом. Будова і принцип дії гальмової камери. Особливості конструкції та принцип дії приладів багатоконтурних гальмових систем. Стоянкові гальмові системи.

Ознаки, причини, наслідки несправностей гальмових систем. Експлуатаційні регулювання гальмових систем. Роботи з технічного обслуговування гальмових систем.

Лабораторно-практичні роботи

1.Монтаж і демонтаж шин.

2.Встановлення розвалу та сходження коліс. Перевірка вільного ходу рульового колеса.

3.Регулювання гальмових механізмів та стоянкового гальма Регулювання вільного ходу педалі гальма.

4.Заміна гальмової рідини та видалення повітря з гальмової системи з гідро приводом.

Тема 9. Особливості будови кузова і додаткового обладнання автомобілів та основи їх ТО

Особливості будови кузова автомобілів. Склопідйомники, склоочисники і склообмивачі Опалення та система вентиляції кабіни. Вантажопідйомний борт автомобіля та його привод. Особливості будови кузова автосамоскида. Керування підйомним механізмом автосамоскида. Автомобільна лебідка Несправності кузова і додаткового обладнання.

Технічне обслуговування кузова і додаткового обладнання.

13

Тема 10. Організація експлуатації автомобілів

Призначення і структура автотранспортних підприємств.

Техніко-експлуатаційні показники роботи автомобілів. Залежність продуктивності праці водія від вантажопідйомності рухомого складу. Коефіцієнт використання пробігу. Коефіцієнт використання вантажопідйомності. Технічна швидкість автомобіля, експлуатаційна швидкість. Рентабельність автомобільних перевезень, шляхи її підвищення. ,

Підготовка до роботи на лінії та первинний облік роботи автомобілів. Перевірка технічного стану і укомплектованості автомобіля.

Отримання інвентаря і додаткового обладнання, необхідного для роботи на лінії. Заповнення дорожнього листа.

Отримання вантажно-транспортних документів на вантаж. Звітність.

Організація перевезень вантажів. Диспетчерське управління роботою рухомого складу. Класифікація вантажів у залежності від ступеня використання вантажопідйомності, способу навантаження та умов перевезення. Маркірування вантажів. Тара для вантажів. Кріплення вантажів. Централізовані перевезення вантажів.

Установлення автомобіля під завантаження-розвантаження. Навантаження-розвантаження за допомогою підйомників та кранів.

Норми витрат паливо мастильних матеріалів. Особливості нормування витрат палива для автомобілів при різних формах обліку та умов експлуатації.

Шляхи підвищення паливної економічності автомобіля.

Тема 11. Будова автопричепів їх ТО

Класифікація автопричепів за призначенням і в залежності від ' поворотного пристрою. Коротка характеристика автопричепів.

Будова автопричепів.

Будова тягово-зчепних пристроїв автопричепів.

Несправності тягово-зчепних пристроїв і додаткового обладнання автопричепів, їх ознаки, причини, способи виявлення та усунення.

Технічне обслуговування тягово-зчепних пристроїв та додаткового обладнання.

7. Типова навчальна програма з предмета «Правила дорожнього руху»

№ з/п	Тема	Кількість годин

		Всього	З них на ЛБР
1	Загальні положення. Основні поняття та терміни Обов'язки та права учасників дорожнього руху	4	
2	Дорожні знаки	8	
3	Дорожня розмітка і дорожнє обладнання	2	
4	Регулювання дорожнього руху	6	
5	Порядок руху зупинки та стоянки транспортних засобів	10	
6	Проїзд перехресть 14	10	
7	Проїзд пішохідних переходів, зупинок транспортних засобів загального користування та залізничних переїздів	4	
	Лабораторно-практичні роботи за темами 1-7	4	4
8	Особливі умови руху	10	
9	Перевезення людей та вантажів	6	
10	Вимоги до технічного стану та обладнання транспортних засобів	6	
11	Номерні та розпізнавальні знаки. Попереджувальні засоби, позначення	4	
	Лабораторно-практична робота за темами 8-11	24	24
	Підсумкові заняття	2	
	Всього годин:	**100**	**28**

Тема 1. Загальні положення. Основні поняття та терміни. Обов'язки та права учасників дорожнього руху

Закон України «Про дорожній рух». Загальні положення, терміни, визначення.

Правила дорожнього руху як правова основа дорожнього руху.

Терміни та визначення, що містять Правила дорожнього руху. Обов'язки і права водіїв механічних транспортних засобів перед виїздом на лінію та в дорозі. Документи, які водій механічного транспортного засобу повинен мати при собі та пред'являти за вимогою на перевірку працівникам ДАТ Обставини, при яких забороняється керувати іншим особам керування транспортним засобом. Обов'язки водіїв, причетних до дорожньо-транспортних пригод.

Права і обов'язки водіїв транспортних засобів, що рухаються з увімкнутими проблисковими маячками і (або) спеціальним звуковим сигналом, виконуючи невідкладне службове завдання. Обов'язки інших водіїв щодо забезпечення безпеки руху спеціальних транспортних засобів.

Обов'язки та права пішоходів і пасажирів щодо забезпечення безпеки руху і особистого життя. Правила поведінки для пішоходів і пасажирів.

Віковий ценз і вимоги до водіїв велосипедів, мопедів, гужового транспорту та погоничів тварин. Технічний стан і обладнання вказаних транспортних засобів. Правила користування велосипедною доріжкою. Випадки, коли рух указаних транспортних засобів і прогін тварин забороняється. Небезпечні наслідки

порушення вимог до руху велосипеда, мопедів, гужового транспорту і прогону тварин.

Розміщення транспортних засобів на проїжджій частині.

Тема 2. Дорожні знаки Дорожні знаки та їх значення в загальній системі організації дорожнього руху, їх класифікація. Вимоги стандартів щодо установлення знаків. Вимоги до встановлення дорожніх знаків. Дублюючі, сезонні та тимчасові знаки.

Попереджувальні знаки. Призначення. Загальна ознака попередження. Правила встановлення знаків. Назва та призначення кожного знака. Дії водія, які наближаються до небезпечної ділянки дороги, позначеної відповідним попереджувальним знаком. Таблички, що застосовуються чи можуть застосовуватися із попереджувальними знаками.

Знаки пріоритету. Призначення, назва кожного знака, місце встановлення, зона дії. Таблички, що застосовуються або можуть застосовуватися зі знаками пріоритету. Дії водіїв відповідно до вимог знаків пріоритету. Наслідки порушення вимог, уведених установленим знаком.

Заборонні знаки. Призначення. Загальна ознака заборони. Назва, призначення, місце встановлення кожного знака. Дії водіїв відповідно до вимог заборонних знаків. Наслідки порушення вимог, уведених установленим знаком.

Виключення. Зона дії заборонних знаків.

Наказові знаки. Призначення. Загальна ознака наказових знаків. Назва, призначення та місце встановлення кожного знака. Дії водіїв відповідно до вимог наказових знаків. Наслідки порушення вимог, уведених установленим знаком. Виключення.

Інформаційно-вказівні знаки. Призначення. Загальні ознаки інформаційно-вказівних знаків. Назва кожного знака, місце встановлення. Дії водіїв згідно з вимогами кожного знака, який вводить відповідні режими та порядок руху.

Знаки сервісу. Призначення. Назва, місце встановлення кожного знака (таблички). Таблички, що застосовуються з дорожніми знаками.

Тема 3. Дорожня розмітка і дорожнє обладнання

Дорожня розмітка та її значення в загальній системі організації дорожнього руху. Класифікація розмітки.

Горизонтальна розмітка. Призначення горизонтальної розмітки. Колір і умови застосування кожного виду розмітки. Написи та інші позначення на проїзній частині. Дії водіїв відповідно до вимог горизонтальної розмітки.

Вертикальна розмітка. Призначення вертикальної розмітки. Колір і умови застосування кожного виду розмітки. Дії водіїв відповідно до вимог розмітки.

Дорожнє обладнання. Огородження. Світлове сигнальне обладнання. Попереджувальні світлові прилади та інше обладнання.

Тема 4. Регулювання дорожнього руху за допомогою сигналів світлофорів та регулювальника

Засоби регулювання дорожнього руху. Значення сигналів світлофора. Обов'язок учасників руху діяти відповідно до сигналів світлофорів.

Типи світлофорів, їх призначення. Світлофори, що мають сигнали біло-місячного кольору. Реверсивні світлофори. Світлофори, що регулюють рух пішоходів. Регулювання руху трамваїв, а також інших маршрутних транспортних засобів, котрі рухаються по відокремленій смузі. Організація дорожнього руху за допомогою світлофорів.

Регулювання руху за допомогою сигналів регулювальника. Значення сигналів регулювальника для учасників дорожнього руху. Обов'язки учасників руху діяти відповідно сигналів регулювальника.

Тема 5. Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів

Попереджувальні сигнали. Види і призначення попереджувальних сигналів. Правила подачі сигналів світловими покажчиками або рукою. Випадки, під час яких дозволяється подавання звукових сигналів і сигналів світлом фар. Використання

попереджувальних сигналів під час обгону. Включення ближнього світла фар у денний час. Позначення транспортного засобу ближнім світлом фар або протитуманними фарами. Випадки, коли увімкнення аварійної світлової сигналізації обов'язкове. Небезпечні наслідки порушення правил подавання попереджувальних сигналів.

Початок руху, зміна напрямку руху. Обов'язки водіїв перед початком руху, перестроюванням та іншими змінами напрямку руху. Порядок виконання поворотів і розворотів на перехресті. Поворот ліворуч на розворот поза перехрестям. Правила використання смуг гальмування та розгону. Випадки, в яких забороняється розворот. Обов'язки водіїв у випадках, коли траєкторія руху транспортних засобів перетинається, а черговість руху не установлена. Порядок руху заднім ходом.

Небезпечні наслідки порушення правил початку руху і зміни напрямку.

Розташування транспортних засобів на проїзній частині. Визначення кількості смуг для руху нерейкових транспортних засобів. Вимоги до розташування транспортних засобів на проїзній частині залежно від кількості смуг для руху, виду транспортного засобу, швидкості руху. Випадки, коли дозволяється рух трамвайними коліями. Повороти на дорогах і рух на дорогах з реверсивним рухом. Рух тротуарами і пішохідними доріжками. Небезпечні наслідки порушення правил розташування транспортних засобів на проїзній частині.

Швидкість руху, дистанція та інтервал. Фактори і обставини, залежно від яких водій вирішує, з якою швидкістю має рухатись транспортний засіб, забезпечуючи безпеку руху. Обмеження швидкості руху і умови її збільшення на окремих ділянках: у населених пунктах, поза населеними пунктами у житлових зонах і пішохідних зонах, на автомагістралях і дорогах для автомобілів. Обмеження максимальної швидкості руху: автобусів, за винятком мікроавтобусів, легкових автомобілів і мотоциклів; транспортних засобів, якими керують водії зі стажем до 2 років; вантажних автомобілів, що перевозять людей у кузові; під час буксирування механічних транспортних засобів і причепів вантажними автомобілями і тракторами.

Розпізнавальні знаки обмеження швидкості руху. Умови, під час яких швидкість руху транспортних засобів на окремих ділянках може бути збільшена. Обмеження швидкості руху. Безпечна дистанція та інтервал між транспортними засобами, що рухаються. Вимоги до водіїв тихохідних та великовантажних транспортних засобів. Вимоги до водіїв у разі виникнення перешкоди або небезпеки для руху. Небезпечні наслідки перевищення швидкості руху та недотримання безпечної дистанції й

інтервалу. ***Обгін і зустрічний роз'їзд.*** Обов'язки водія перед початком обгону. Дії водія під час обгону. Умови, під час виконання яких дозволяється обгін. Порядок обгону. Місця, де обгін забороняється. Зустрічний роз'їзд, правила виконання. Зустрічний роз'їзд на вузьких ділянках дороги. Небезпечні наслідки порушення правил зустрічного роз'їзду і обгону Вимоги до водіїв, транспортні засоби яких рухаються з малою швидкістю, а обгін їх неможливий.

Зупинка і стоянка. Загальні правила виконання зупинки і стоянки у населених пунктах і поза населеними пунктами та їх способи. Порядок зупинки та стоянки. Умови, під час яких водій може залишити транспортний засіб на зупинці і стоянці. Стоянка біля тротуару і на тротуарах. Способи постановки транспортного засобу на стоянку. Довготривала стоянка поза населеним пунктом. Місця, де заборонені

зупинка та стоянка. Місця, де заборонена стоянка. Вимушена стоянка і вимоги до водія під час вимушеної зупинки і стоянки. :*

Небезпечні наслідки порушення правил зупинки і стоянки.

Тема 6. Проїзд перехресть

Види й ознаки перехресть. Загальні правила руху на перехресті і переходу проїзної частини пішоходами. Перевага трамваю. Випадки, коли забороняється виїжджати на перехрестя.

Регульовані перехрестя. Порядок і черговість руху на регульованих перехрестях. Перевага трамваю. Правила проїзду перехресть, де діють світлофори з додатковими секціями.

Нерегульовані перехрестя. Правила проїзду перехресть, створених рівнозначними і нерівнозначними дорогами. Черговість проїзду, якщо головна дорога змінює напрямок на перехресті. Випадки проїзду перехресть, коли водій не може визначити головну дорогу, а знаків пріоритету немає.

Небезпечні наслідки порушень правил проїзду перехресть.

Тема 7. Проїзд пішохідних переходів, зупинок транспортних засобів загального користування та залізничних переїздів.

Пішохідні переходи та зупинки транспортних засобів загального користування. Проїзд пішохідних переходів. Зупинки маршрутних транспортних засобів. Види пішохідних переходів і зупинок маршрутного транспорту. Порядок руху через пішохідні переходи і повз зупинки маршрутних транспортних засобів. Переваги маршрутних транспортних засобів. Вимоги до дій водія, який наближається до транспортного засобу з розпізнавальним знаком «ДІТИ», що зупинився з увімкнутою аварійною сигналізацією.

Небезпечні наслідки порушення правил руху через пішохідні переходи і повз зупинки маршрутних транспортних засобів.

Рух через залізничні переїзди. Різновиди залізничних переїздів. Вимоги правил безпеки і порядок руху транспортних засобів через залізничний переїзд. Правила зупинки перед залізничним переїздом. Випадки, коли забороняється рухатись через залізничний переїзд. Визначення кількості смуг для руху через залізничний переїзд.

Дії водія під час вимушеної зупинки на переїзді. Порядок руху через залізничний переїзд сільськогосподарських, дорожніх, будівельних та інших машин і механізмів. Небезпечні наслідки порушення правил руху через залізничний переїзд.

Лабораторно-практичні роботи

Ознайомлення з діями водіїв у конкретних умовах дорожнього руху. Формування вміння керуватися знаками і дорожньою розміткою, сигналами світлофора та регулювальника.

Розгляд типових дорожньо-транспортних ситуацій з використанням технічних засобів, макетів, стендів і програмованих навчальних матеріалів. Формування навичок правильної орієнтації, оцінки ситуації та прогнозування її розвитку. Ознайомлення з діями водіїв у конкретних умовах дорожнього руху.

Виконання комплексних завдань з програмованого навчального матеріалу.

Тема 8, Особливі умови руху

Рух по автомагістралях. Рух по автомагістралях і дорогах для автомобілів. Автомагістралі і дороги для автомобілів, їх основні ознаки. Транспортні розв'язки на автомагістралях і дорогах для автомобілів. Вимоги правил дорожнього руху щодо руху на автомагістралях і дорогах для автомобілів. Заборони, які діють на автомагістралях. Обов'язки водія під час вимушеної зупинки на проїзній частині автомагістралі або на узбіччі.

Рух у житловій зоні. Переваги пішоходів під час руху в житловій зоні. Особливості вимог правил до водіїв під час користування дорогами в житловій зоні.

Пріоритет транспортних засобів загального користування. Перетин трамвайних шляхів поза перехрестям. Правила поведінки водія під час початку руху транспорту загального користування від зупинки.

Рух гірськими дорогами і крутими спусками. Вимоги правил щодо руху на гірських дорогах і крутих спусках. житловій зоні по автомагістралях і дорогах для автомобілів, гірськими дорогами і крутими спусками.

Користування зовнішніми світловими приладами. Особливості руху транспортних засобів у темну пору доби або в інших умовах недостатньої видимості, а також у тунелях.

Правила користування ближнім і дальнім світлом фар, габаритними і стоянковими вогнями. Дії водія при осліпленні. Дії водія під час вимушеної зупинки і стоянки на неосвітлених ділянках доріг. У темну пору доби і в умовах недостатньої видимості. Правила користування протитуманними фарами і ліхтарями, фарою-прожектором і фарою-шукачем, розпізнавальним знаком автопоїзда.

Небезпечні наслідки порушення правил користування зовнішніми світловими приладами.

Рух транспортних засобів у колонах. Загальні вимоги до організації руху транспортних засобів у колоні. Позначення транспортних засобів, що рухаються у колоні. Розташування транспортних засобів колони на проїзній частині. Швидкість руху колони. Вимоги до водіїв транспортних засобів колони та іншого транспорту.

Правила руху колони у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості.

Буксирування транспортних засобів. Способи буксирування транспортних засобів. Умови і порядок буксирування механічних транспортних засобів на гнучкому і жорстокому зчепленні та методом часткового навантаження. Випадки, коли буксирування забороняється. Перевезення людей під час буксирування транспортних засобів.

Навчальна їзда. Умови, під час яких дозволяється навчальна їзда. Початкове навчання керуванню транспортними засобами. Вимоги до учня, інструктора або особи, яка навчає керуванню транспортними засобами. Обладнання механічного транспортного засобу, на якому проводяться навчання. Навчальна їзда на дорогах. Небезпечні наслідки порушення вимог правил буксирування і навчальної їзди.

Тема 9. Перевезення людей та вантажів

Нормативні вимоги щодо кількості перевезення людей на легкових транспортних засобах. Обов'язки водія перед початком руху. Швидкість руху під час перевезення людей. Випадки, коли перевезення людей забороняється. Додаткові правила до перевезення дітей.

Правила навантаження, розміщення та закріплення вантажу на легковому транспортному засобі. Умови перевезення вантажу. Випадки, які вимагають погодження з ДАІ щодо перевезення вантажів. Позначення вантажу, що перевозиться. Обладнання транспортних засобів. Небезпечні наслідки порушення правил перевезення вантажу. Правила перевезення вантажу за допомогою причепа.

Тема 10. Вимоги до технічного стану та обладнання транспортних засобів

Загальні вимоги до технічного стану транспортних засобів. Вимоги щодо технічного стану за Правилами дорожнього руху. Умови, під час яких експлуатація транспортних засобів забороняється. Вимоги до технічного стану гальмової системи, рульового керування, зовнішніх світлових приладів, коліс і шин, двигуна, інших елементів конструкції транспортних засобів.

Правила, що визначають наслідки порушення вимог до технічного стану.

Місце знаходження у транспортних засобах медичної аптечки, вогнегасника, знака аварійної зупинки.

Несправності, при яких водій повинен вжити заходів щодо їх усунення, а якщо це зробити неможливо — рухатися до місця стоянки або ремонту. Несправності, при яких подальший рух транспортних засобів заборонено.

Небезпечні наслідки порушення вимог до технічного стану та обладнання транспортних засобів.

Вимоги Правил, що стосуються питань організації дорожнього руху, які вимагають узгодження з Державтоінспекцією.

Тема 11. Номерні та розпізнавальні знаки. Попереджувальні засоби, позначення

Реєстрація (перереєстрація) транспортних засобів і причепів у Державтоінспекції.

Номерні знаки і написи, які є обов'язковими для механічних транспортних засобів. Вимоги щодо обладнання транспортних засобів номерними та розпізнавальними знаками, попереджувальними засобами.

Вимоги до стану номерних і розпізнавальних знаків транспортних засобів.

Лабораторно-практичні роботи

1. Розгляд типових дорожньо-транспортних ситуацій з використанням технічних засобів, макетів, стендів і програмних навчальних матеріалів.

2. Виконання комплексних завдань з програмного навчального матеріалу.

8. Типова навчальна програма з предмета «Основи безпеки дорожнього руху та перша медична допомога»

№ з/ п	Тема	Кількість годин	
		Всього	З них на ЛБР
1	Основи безпечного керування автомобілем	8	
2	Безпека дорожнього руху	20	
3	Медичне забезпечення безпеки дорожнього руху	20	4
	Всього годин:	**48**	**4**

Тема 1. Основи безпечного керування автомобілем.

Органи керування автомобілем та користування ним.

Робоче місце водія. Основні органи керування, їх розміщення. Правильна посадка водія в автомобілі, регулювання сидіння, ременів безпеки, дзеркал заднього виду. Положення рук на рульовому колесі і ніг на педалях.

Запуск, прогрівання і зупинка двигуна. Огляд і оцінка дорожніх обставин перед початком руху. Користування попереджувальними сигналами.

Послідовність дій органами керування на початку руху, при збільшенні швидкості, гальмуванні. Переключення передач у висхідному і низхідному порядку і включення заднього ходу.

Прийоми керування рульовим колесом під час зміни напрямку руху двома руками, по черзі правою і лівою з перехопленням. Техніка керування однією рукою. Аналіз типових помилок водія під час зміни напрямку руху. Прийоми керування гальмовою системою. Службове й екстрене гальмування. Способи гальмування: повільне, різке, переривисте, ступінчасте.

Водіння автомобіля в прямому напрямку, його розміщення на проїзній частині. Зупинка на узбіччі дороги, біля стоп-лінії, дорожнього знака. Розворот.

Керування автомобілем в обмежених проїздах.

Поняття про динамічні габарити автомобіля. Початок руху з місця, зупинка і стоянка. Повороти праворуч, ліворуч і розвороти в обмежених проїздах. Рух через

габаритні ворота, розвороти з використанням заднього ходу, рух заднім ходом, маневрування під час виконання зупинки і стоянки.

Дії водія під час відпрацювання техніки подолання косогору, пагорба, установлення автомобіля на естакаду; залізничну платформу.

Виконання правил під час проїзду регульованого і нерегульованого залізничного переїзду.

Керування автомобілем у транспортному потоці.

Розміщення автомобіля на проїзній частині: визначення кількості смуг руху, вибір смуги руху, особливості руху автомобіля по різним смутам. Вибір і витримування безпечної швидкості руху. Рух за автомобілем-лідером. Вибір безпечної дистанції та інтервалу між транспортними засобами. Вибір швидкості руху у потоці.

Керування транспортними засобами у місцях зупинок маршрутних транспортних засобів (автобусів, тролейбусів, трамваїв), при зустрічному роз'їзді, випередженні та обгоні.

Особливості проїзду через мости, естакади, шляхопроводи, транспортні розв'язки і під ними, в тунелях, через залізничні переїзди (регульовані і нерегульовані).

Оцінка і прогнозування дорожньо-транспортних ситуацій. Аналіз типових дорожньо-транспортних пригод.

Керування автомобілем на перехрестях та пішохідних переходах.

Проїзд перехресть.

Послідовність огляду доріг під час наближення до перехресть (включаючи і засоби регулювання руху). Керування транспортними засобами під час руху через регульовані перехрестя. Зона найбільшої безпеки. Вибір оптимальної траєкторії і швидкості під час проїзду перехресть у прямому напрямку і з поворотом.

Проїзд пішохідних переходів.

Послідовність *огляду* доріг під час наближення до пішохідних переходів. Керування транспортними засобами під час руху через пішохідні переходи, повз місця великого скупчення пішоходів.

Особливості поведінки дітей, їх нездатність до правильної оцінки дорожніх ситуацій, раптовість прийняття нелогічних рішень. Керування транспортними засобами в місцях можливого виходу на дорогу дітей (школи, дитячі майданчики, тощо).

Керування автомобілем за складних дорожніх умов.

Керування автомобілем в умовах бездоріжжя, на польових, лісових, колійних дорогах. Рух через канави, водні перешкоди. Керування автомобілем на дорогах із зниженим коефіцієнтом зчеплення на початку руху, на поворотах, під час гальмування, виїзду на мокре чи засніжене узбіччя. Занесення. Причини, за яких виникають занесення. Дії водія під час заносу автомобіля.

Дії водія під час відмови робочого гальма, розриву шин під час руху автомобіля, відриву поздовжньої або поперечної рульових тяг привода рульового керування, відрив колеса від гальмового барабана, під час відмови гідропідсилювача руля.

Дії водія під час згоряння автомобіля, звалювання автомобіля у воду, улучення блискавки в автомобіль.

Вибір передачі під час руху на крутих підйомах і спусках без переключення передач на важкопрохідних ділянках доріг.

Дії водія під час виведення автомобіля, що забуксував, використовуючи підручний матеріал, протибуксувальні засоби, самовитягач.

Керування автомобілем за особливих умов.

Буксирування механічних транспортних засобів.

Водіння автомобіля в умовах бездоріжжя і гірськими дорогами. Рух дорогами різного виду. Правила і прийоми подолання різноманітних перешкод.

Рух в автомобільній колоні.

Керування автомобілем у темну пору доби і в умовах недостатньої видимості

Причини, що викликають труднощі під час керування автомобілем у темну пору доби і в умовах недостатньої видимості.

Керування автомобілем під час руху на міських і заміських дорогах у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості, користування світловими приладами. Керування автомобілем під час туману, снігопад), рушання після навмисної і вимушеної зупинок або стоянок. Дія водія під час осліплення. Запобігання осліпленню.

Особливості керування вантажного автомобіля з автопричепом дозволеною максимальною масою до 750 кг.

Залежність розподілу вантажу для керованості автомобіля. Керованість автомобіля з автопричепом. Причина занесення автомобіля з автопричепом і виведення його із занесення.

Прохідність автомобіля з автопричепом. Вплив вантажу на положення центрувати автомобіля і його стійкість. Вибір раціональних прийомів керування автомобіля з автопричепом (повільне рушання з місця, енергійний розгін, включення передачі, використання накату) залежно від конкретних дорожніх умов (підйоми, спуски, повороти, під'їзд до перехресть, залізничних переїздів тощо).

Удосконалення майстерності водіння.

Розгляд рекомендацій щодо удосконалення водіння автомобіля.

Тема 2. Безпека дорожнього руху

Експлуатаційні властивості автомобіля та його керованість.

Поняття про конструктивну безпеку автомобіля.

Швидкість і прискорення. Сили тяги.

Керованість автомобіля. Вплив конструкції та технічного стану[7] шин на керованість автомобіля.

Особливості керування автомобілем з передніми ведучими колесами.

Пасивна безпека автомобіля. Ремені безпеки.

Дорожні умови та їх вплив на керованість автомобіля.

Класифікація автомобільних доріг. Основні елементи автомобільних доріг, та їх характеристика.

Покриття. Проїзна частина і узбіччя. Дороги в населених пунктів, поза населених пунктах, сільські дороги. Автомагістралі. Особливості доріг у горах.

Вплив дорожніх умов на водіння автомобіля.

Особливості руху б тумані й на дорогах Користування дорогами в осінньо-зимовий і весняний періоди.

Користування зимовими дорогами.

Дорожньо-транспортні пригоди.

Класифікація дорожньо-транспортних пригод та їх причини. Поняття про дорожньо-транспортну ситуацію та дорожньо-транспортну пригоду.

Особливості аварійності в містах, на дорогах поза населеними пунктами, в сільській місцевості.

Умови, які сприяють виникненню дорожньо-транспортних пригод. Стан транспортних засобів і стан дороги наявність регулювання дорожнього руху, та інші умови.

Статистика дорожньо-транспортних пригод. Причини дорожньо-транспортних пригод залежно від пори року, днів тижня, часу доби, категорії доріг, видів транспортних засобів та інших факторів.

Заходи, що запобігають ДТП.

Умови попередження дорожньо-транспортних пригод.

Поняття про експертизу дорожньо-транспортних пригод.

Тема 3. Медичне забезпечення безпеки дорожнього руху Загальні положення.

Дорожньо-транспортний травматизм. Принципи організації медичної допомоги потерпілим. Юридичні аспекти в питаннях надання медичної допомоги потерпілим. Медична аптечка для спорядження транспортних засобів.

Основи анатомії та фізіології людини.

Організм людини. Органи дихання, серцево-судинна система, їх функції. Характеристика судин. Розміщення основних кровоносних судин, місця для притиснення артерій.

Пульс, його характеристика. Опорно-руховий апарат. М'язи і зв'язки.

Центральна нервова система.

Стан, небезпечний для життя людини.

Кровотеча, її види та ознаки. Ранова інфекція, асептика та антисептика.

Зупинка серця: причини, ознаки.

Сонячний і тепловий удари, їх ознаки.

Отруєння чадним газом, його ознаки.

Перша долікарняна допомога людині у ДТП.

Загальні поняття про першу долікарняну допомогу особам, які потерпіли при нещасних випадках або дорожньо-транспортних пригодах.

Забиті місця, розтягнення зв'язок та вивихи: ознаки, ускладнення, перша допомога

Переломи: види та ознаки, ускладнення при переломах. Надання першої допомоги при переломах щелепи, ключиць, ребер, хребта та кісток таза. Правила накладання шин.

Травма грудей і живота: види та ознаки. Пневмоторакс, Перша допомога. Особливості транспортування.

Зупинка дихання. Техніка і способи штучного відновлення дихання. Непритомність: ознаки, перша допомога.

Опіки теплові та хімічні. Ураження електричним струмом. Отруєння газами, етиловим бензином, антифризом.

Перша допомога потопаючим.

Надання першої допомоги при теплових і сонячних ударах, опіках, отруєннях газами, замерзанні, обмороженні та потопленні.

Перша допомога при отруєнні чадним газом.

Послідовність у поданні допомоги потерпілим у ДТП.

Визначення і термінове припинення дії травмуючого фактора, вивільнення потерпілого із транспортного засобу. Надання першої допомоги.

Правила і засоби перенесення потерпілого. Правила і способи транспортування потерпілого різними видами транспортних засобів.

Дія алкоголю та наркотиків на працездатність водія.

Небезпечні наслідки вживання алкоголю, наркотиків і ліків, що негативно впливають на стан людини і зниження швидкості реакції, послаблення уваги, погіршення зорового відчуття, сонливість, невідворотні зміни в організмі.

Лабораторно-практичні роботи

1.Відпрацювання техніки зупинки кровотечі, накладання пов'язок, надання першої допомога.

2. Відпрацювання техніки надання допомоги у ДТП: послідовність дій надання допомоги при ДТП.

3. Напрацювання навичок надання першої допомоги

9. Типова навчальна програма з предмета «Професійна етика та культура водіння»

№ з/ п	Тема	Кількість годин	
		Всього	З них на ЛБР
1	Основи психофізіології праці та поведінки водія	6	
2	Професійна етика	6	
3	Культурна поведінка на вулицях та дорогах	4	
	Всього годин:	**16**	

Тема 1. Основи психофізіології праці та поведінки водія

Індивідуальні якості водія: відчуття і сприймання, сенсорні і розумові навички в оцінці і прогнозуванні дорожньо-транспортних ситуацій (пригод).

Оцінка часу, відстані і швидкості руху. Час реакції водія.

Поняття про складну і просту реакцію. Фактори, від яких залежить реакція.

Загальна характеристика чутливості. Об'єм, концентрація, розподіл і переведення чутливості.

Характеристика відчуття: зорового, слухового, дотикового, вестибулярного, світлова чутливість.

Зір і його характеристика. Гострота зору. Поле зору. Окомір. Адаптація (відновлення зору) при раптовому переході від світла до темряви і навпаки. Осліплення. Зміна поля зору від швидкості руху і густини транспортного потоку.

Зорові ілюзії, помилки в оцінці дорожніх обставин. Дія алкоголю, наркотиків, нікотину і медикаментів на надійність водія.

Прогнозування розвитку дорожньо-транспортної ситуації.

Психофізіологічні якості водія: підготовленість, моральна стабільність, працездатність. Вплив майстерності, освіти, стажу роботи і віку на надійність водія. Дисциплінованість, емоційна стійкість, витривалість, самовладання. Рухові, сенсорні і розумові навички водія та методи їх удосконалення. Працездатність, втомлюваність, тривалість та інтенсивність фізичних і психофізіологічних навантажень.

Стресовий стан. Засоби його попередження та усунення, прийоми самоконтролю і регулювання психофізіологічного стану. Поняття про аутогенне тренування.

Шляхи підвищення працездатності водіїв, збереження їх здоров'я для забезпечення безпеки руху.

Організація харчування та відпочинку водіїв. Вимоги до робочого місця водія, мікроклімат кабіни.

Тема 2. Професійна етика

Поняття етики поведінки. Соціальна система, що визначає певні норми і стандарти поведінки людини. Вплив психофізіологічних особливостей водія на його поведінку.

Етика водія та його взаємовідносини з іншими водіями транспортних засобів, з працівниками Державтоінспекції, лікувальних установ. Культура обслуговування пасажирів, замовників транспортних засобів. Особлива увага водія до дітей, людей похилого віку, інвалідів, пішоходів з явними ознаками обмеженості пересування.

Вплив морально-психологічного клімату в колективі підприємства на поведінку водія.

Етика водія під час дорожньо-транспортних пригод, взаємодії з навколишнім середовищем. Етика водія у конфліктних ситуаціях.

Тема 3. Культура поведінки на вулицях та дорогах

Водійська культура і вплив суспільства. Гармонізація відносин між водіями та пішоходами. Складові водійської культури та антикультура.

Дотримання Правил дорожнього руху як головний елемент культури водія. Водійська культура у ставленні до охорони навколишнього середовища. Тварини на дорогах та ставлення до них. Паління у салоні. Стан вулиць та доріг і культура водія. Прояв культури водія у ставленні до звукових сигналів, у зовнішньому вигляді автомобіля, методі гальмування, методів обгону тощо.

Водійська культура у медичному аспекті. Нездужання і вплив на керування автомобілем. Культура водіння при прийомі лікарських препаратів. Водіння на фоні хвороб літнього віку. Вплив запахів.

Культура руху пішоходів. Основні вимоги. Правила дорожнього руху[7] у культурі пішоходів. Культура подолання пішохідного переходу. Антикультура пішоходів. Культура руху велосипедистів та водіїв мопедів.

Чинники коректного водіння. Культура руху за складних погодних умов. Культура перевезення вантажів.

Взаємодопомога водіїв на вулицях та дорогах

10. Професійно-практична підготовка «Водіння автомобіля категорії «С»

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Початкові вправи з водіння в умовах маневрового майданчика	5
2- :	Водіння на маневровому майданчику	12
	Перша контрольна перевірка	20хв
3	Водіння по дорогах з малою інтенсивність руху	10(4)
4	Водіння по дорогах з високою ' інтенсивністю рух	14(4)
	Друга контрольна перевірка	15хв.
5	Водіння за особливих умов	10
6	Удосконалення техніки керування	8
	Кваліфікаційна пробна робота	25хв.
	, Всього годин:	**60**

Примітка: у дужках вказана кількість годин водіння автомобіля у темну пору доби.

Тема 1. Початкові вправи з водіння в умовах маневрового майданчика

Посадка на робочому місці водія. Ознайомлення з органами керування, контрольно-вимірювальними приладами і сигналізації автомобіля та правила користування ними. Прийоми дій органами керування і сигналізації.

Відпрацювання прийомів правильної посадки на робочому місці водія, правильного положення рук на рульовому колесі та ніг на педалях. Регулювання сидіння, дзеркал заднього виду, припасування ременя безпеки.

Запуск двигуна. Спостереження за контрольне-вимірювальними приладами.

Прийоми дії та взаємодії органами керування, сигналізації при імітації початку руху, руху по прямій, направо і наліво, перед зупинкою.

Прийоми керування автомобілем.

Рушання автомобіля з місця, рух по прямій з переключанням передач у висхідному та низхідному порядку. Регулювання швидкості руху. Повороти направо і наліво, гальмування, зупинка

Розвиток навичок керування: положення рук на рульовому колесі, рулювання направо і наліво двома руками в тому числі і з «перехватом», навперемінно правою та лівою рукою, збільшуючи інтенсивність поворотів рульового колеса.

Відпрацювання навичок взаємодії органами керування перед початком *руку,* під час водіння на різних передачах з розворотами, поворотами, повільного і термінового гальмування, під час зупинки. Рух заднім ходом. Розвороти в необмеженому й обмеженому проїзді. Зупинка і стоянка.

Тема 2. Водіння на маневровому майданчику

Підготовка до виїзду. Контрольний огляд автомобіля.

Запуск двигуна, перевірка показань контрольно-вимірювальних приладів Тренування у рушенні з місця, рух по прямій, повороти праворуч і ліворуч. Прийоми плавного гальмування.

Рух з невеликою швидкістю.

Рух з переключанням передач у висхідному і низхідному порядку. Зупинка.

Рух заднім ходом по прямій з поворотом, розворот без застосування та із застосуванням заднього ходу.

Рух з різною швидкістю. Рух по прямій з переключанням передач. Розгін. Зміна швидкості регулюванням положення дросельної заслінки. Переключання передач у висхідному і низхідному порядку. Послідовний перехід на нижчу передачу. Перехід на нижчу передачу без дотримання послідовності виконання різних способів гальмування (повільне, термінове, переривчасте).

Рух у різних напрямках. Повороти праворуч, ліворуч. Рух між перешкодами з поворотами праворуч, ліворуч. Рух заднім ходом з використанням різних способів стеження за дорогою через заднє вікно, бокове вікно, відкриті двері кабіни, за допомогою дзеркал заднього виду. Рух заднім ходом з поворотами праворуч, ліворуч у необмежених і обмежених проїздах. Рух заднім ходом впродовж стіни, зупинка. Від'їзд від стіни. Рух заднім ходом на підйом.

Маневрування в обмежених проїздах. Проїзд колійними дошками переднім і заднім ходом. Постановка автомобіля на стоянку в бокс переднім і заднім ходом прямо, і з поворотом. Проїзд габаритного тунелю прямо і з поворотом, переднім і заднім ходом.

В'їзд до габаритного дворика прямо і з поворотом, маневрування і виїзд із нього переднім ходом. Зупинка автомобіля переднім і заднім ходом біля умовного тротуару, між двома автомобілями на стоянці, на узбіччі, перед стоп-лінією, біля вибраного орієнтира, знака.

Подолання перешкод переднім і заднім ходом: колії, колійного моста, вибоїни, горба (пагорба) із зупинкою у впадині навперемінно переднім і задніми колесами нд спуску; сідловини із зупинкою у впадині навперемінно передніми і задніми колесами без гальмування; виїзд на «клин» передніми колесами автомобіля із зупинкою на вершині й утримання 2—3 секунди.

Подолання • косогору, що має ухил вліво або вправо; «бугра» із зупинкою та рушанням з місця на підйомі та спуску. Водіння на ділянках, де створені небезпечні умови: залізничний переїзд без шлагбаума і з шлагбаумом, проїзд перехресть, зупинок маршрутних транспортних засобів, раптова поява пішохода тощо.

Відпрацювання вправ на вантажному автомобілі з автопричепом дозволеною максимальною масою не більше 750 кг на маневровому майданчику.

Перша контрольна перевірка

Під час контрольної перевірки виконуються завдання: рушання з місця, розгін і переключання передач у

висхідному; низхідному порядку, дотримання послідовності,

зупинка;

рух по прямій, зупинка на заданому місці, маневрування, в обмеженому проїзді, повороти, розвороти, зупинка й рушання з місця на підйомі;

маневрування заднім ходом, заїзд у бокс; проїзд регульованих і нерегульованих перехресть, залізничних переїздів;

об'їзд, обгін, зустрічний роз'їзд.

Тема 3. Водіння на дорогах з малою інтенсивністю руху

Рух по прямій, прямування за транспортом з дотриманням необхідної дистанції та швидкості. Зупинка на узбіччі та відновлення руху.

Проїзд перехресть прямо, з поворотом праворуч, ліворуч. Рух дорогами з обмеженою видимістю, підйомами і спусками. Зупинка і рушання з місця. Рух на мостах, шляхопроводах, у тунелях. Проїзд залізничних переїздів із шлагбаумом, без шлагбаума. Об'їзд, обгін, зустрічний роз'їзд.

Прийоми маневрування на ДЗС

Водіння автомобіля на дорогах у населених пунктах. Рух у транспортному потоці. Перестроювання в рядах під час руху вулицями з багаторядним рухом. Обгін і об'їзд з дотриманням безпечних інтервалів і дистанцій. Проїзд зупинок маршрутних транспортних засобів, пішохідних переходів. Зупинка біля тротуару і початок руху. Виїзд з другорядної дороги. Зустрічний роз'їзд вузькими вулицями. Проїзд Т-, V-, Х-подібних перехресть прямо, з поворотами праворуч; ліворуч. Проїзд майданів. Водіння вулицями з трамвайним рухом з поворотом праворуч, ліворуч і розворотом.

Відпрацювання вправ на вантажному автомобілі з автопричепом дозволеною максимальною масою не більше 750 кг.

Тема 4. Водіння на дорогах з високою інтенсивністю

Рух у транспортному потоці, з'їзд на другорядну дорогу. Виїзд з другорядної дороги на головну. Рух по естакадах. Рух на закруглених ділянках доріг, віражах на підйомах і спусках, на мостах, шляхопроводах, у тунелях. Обгін, зустрічний роз'їзд у місцях звуження дороги. Зустрічний роз'їзд на поворотах. Проїзд залізничних переїздів, населених пунктів і зупинок маршрутних транспортних засобів у населених пунктах Водіння вантажного автомобіля на дорогах у населених пунктах. Виїзд на дорогу. Зупинка біля тротуару і початок руху. Рух у транспортному потоці. Перестроювання у рядах, обгін транспортних засобів. Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Зупинка біля тротуару. Паркування. Рух дорогами з одностороннім рухом. Розвороти на дорогах, рух через мости, шляхопроводи, тунелі. Проїзд складних регульованих, нерегульованих перехресть. Проїзд перехресть у транспортному потоці, повороти і розвороти на перехресті.

Друга контрольна перевірка

Під час контрольної перевірки виконуються завдання.

рушання від тротуару (узбіччя);

розгін до найвищої передачі і перехід до найнижчої;
рух з різною швидкістю, зупинка;
керування у транспортному потоці з малою та великою інтенсивністю руху;
об'їзд, обгін, зустрічний роз'їзд;
маневрування в обмеженому проїзді;
зупинка і рушання з місця на підйомах;
проїзд перехресть, залізничних переїздів.

Тема 5. Водіння за особливих умов

Водіння автомобіля по бездоріжжю. Виїзд на ґрунтову дорогу. Проїзд населених пунктів. Рух по об'їзних шляхах, зустрічний роз'їзд.

Рух на крутих поворотах, підйомах і спусках. Проїзд по дерев'яних мостах, лісних, колійних та інших дорогах. Рух на снігових дорогах, через льодові переправи (якщо дозволяють конкретні умови), мокрій траві.

Буксирування автомобіля. Зчіплювання автомобілів жорсткою та гнучкою зчіпкою з дотриманням вимог безпеки. Перевірка надійності зчеплення. Буксирування автомобіля на зчіпці по прямій, на поворотах, підйомах (спусках). Зупинка біля тротуару (на узбіччі). В’їзд у ворота, відчеплення.

Відпрацювання вправ на вантажному автомобілі з автопричепом дозволеною максимальною масою не більше 750 кг.

Тема 6. Удосконалення техніки керування

Удосконалення техніки керування автомобілем. Удосконалення навичок маневрування в обмежених проїздах, маневрування заднім ходом.

Складне і термінове маневрування. Терміновий розгін і гальмування.

Удосконалення навичок керування автомобілем на дорогах.

Рух і маневрування в інтенсивному транспортному потоці. Взаємодії з пішоходами та іншими учасниками дорожнього руху.

Перестроювання, об'їзд, обгін, зупинка, рушання з місця зупинки.

Тренування в умінні керуватися дорожніми знаками і розміткою. Прогнозування розвитку аварійних обставин дії водія щодо їх попередження.

Прийоми економічного водіння автомобіля: повільне рушання з місця, енергійний розгін, вибір оптимальної швидкості руху і передачі, прогнозування характеру руху транспортного потоку, використання сил інерції.

Відпрацювання вправ із контраварійної підготовки.

Розгін та прийоми термінового гальмування, і маневрування на слизькому покритті. Керування під час занесення. Об'їзд раптово виниклої перешкоди. Дії водія під час осліплення. Прийоми і дії водія під час занесення автомобіля. Відпрацьовування швидкісного і термінового маневрування. Термінове гальмування. Удосконалення навичок виконання вправ зі швидкісного керування рульовим колесом з метою: стабілізації автомобіля під час занесення малої амплітуди; стабілізації під час занесення середньої стабілізації під час ритмічного занесення.

10. Перелік обов'язкових засобів навчання.

Професія-8322 Водій автотранспортних засобів.

Спеціалізапія: водіння автотранспортних засобів категорії «С».

№ з/п	Найменування	Кількість на клас(учнів)	Примітка
1	Комп'ютери 1 на	4х учнів	
2	Комп'ютерна програма з будови вантажного автомобіля 1 на	4х учнів	
3	Комп'ютерна програма з правил дорожнього руху 1 на	4х учнів	
4	Комп'ютерна програма з безпечного водіння 1 на	4х учнів	
5	Автомобіль в зборі для ТО	1 на клас	
6	Прилади та інструменти для проведення ТО	1 на клас	
7	Комплект дорожніх знаків (стенди або плакати)	1 на клас	
8	Комплект дорожньої розмітки (стенди або плакати)	1 на клас	
9	Електрифікований макет світлофору	1 на клас	
10	Комплект плакатів або комп'ютерна програма з надання невідкладної допомоги при ДТП	1 на клас	
11	Плакати або прилади психофізіології водія	Не менше 3 на клас	
12	Плакати або макети розпізнавальних знаків	1 на клас	
13	Макети транспортних засобів або фото на картоні розміром 5х5 см	По 4 на кожну парту (стіл)	
14	Столи зі стільцями або парти (Зверху можуть наноситись схеми перехресть)	По кількості учнів	
15	Класна дошка	1 на клас	
16	Стіл зі стільцем для викладача	1 на клас	

17	Автотранспортні засоби категорії «С»	По ліцензійному обсягу	
	Майданчик з твердим покриттям .	1 на навчальний заклад	

Примітка:

- кількість транспортних засобів вираховується в залежності від кількості учнів по ліцензійному обсяду і терміну навчання. При зменшенні кількості учбових автомобілів відповідно збільшується термін навчання в днях.

При відсутності необхідної кількості комп'ютерів і програмного забезпечення можуть використовуватись: макет двигуна автомобіля з розрізами, окремі вузли, плакати з правил дорожнього руху, плакати з основ безпеки дорожнього руху, плакати з надання невідкладної допомоги при ДТП та інші.

12. Критерії кваліфікаційної атестації випускників. Професія -(8322) Водій автотранспортних засобів. Спеціалізація - водіння автотранспортних засобів категорії «С».

Бали	Знає	Уміє
1	Учень (слухач) з допомогою викладача відтворює на рівні розпізнання окремі елементи навчального матеріалу, пов'язаного з будовою автомобіля, правилами та безпекою дорожнього руху.	Учень (слухач) з постійною допомогою майстра (інструктора) виконує лише елементи вправ з водіння автотранспортного засобу категорії «С» Без присвоєння кваліфікації.
2	Учень (слухач) безсистемно, неповно відтворює окремі фрагменти навчального матеріалу, пов'язаного з будовою автомобіля, правилами та безпекою дорожнього руху.	Учень (слухач) з постійною допомогою майстра (інструктор) виконує вправи з водіння автотранспортного засобу категорії* «С»
		Без присвоєння кваліфікації.
3	Учень (слухач) з допомогою викладача відтворює фрагменти навчального матеріалу, пов'язаного з будовою автомобіля, правилами та безпекою дорожнього руху.	Учень (слухач) з допомогою майстра (інструктор) виконує вправи з водіння автотранспортного засобу категорії «С» При виконанні вправ допускається помилок, які самостійно виправити не може. Без присвоєння кваліфікації.
4	Учень (слухач) володіє матеріалом в неповному обсязі, без розуміння відтворює навчальний матеріал, пов'язаний з призначенням розташуванням, будовою, принципом дії агрегатів, складових одиниць, механізмів і систем автотранспортних засобів категорії «С» .	Учень (слухач) з частковою допомогою майстра (інструктора) виконує вправи з водіння автотранспортного засобу категорії «С» Без присвоєння кваліфікації.

5	Учень (слухач) розуміє основний навчальний матеріал, здатний дати визначення понять про призначення розташування, будову, принцип дії агрегатів, складових одиниць, механізмів і систем автотранспортних засобів категорії «С»	Учень (слухач) виконує певну кількість прийомів і вправ з водіння автотранспортного засобу категорії «С» При виконанні допускається значної кількості помилок, які частково виправити може з допомогою майстра (інструктора). Без присвоєння кваліфікації.
6	Учень (слухач) без достатнього розуміння відтворює основний навчальний матеріал, пов'язаний з призначенням розташуванням, будовою, принципом дії агрегатів, складових одиниць, механізмів і систем автотранспортних засобів категорії «С».	З консультативною допомогою майстра (інструктора) Слухач виконує переважну більшість прийомів та вправ з практичного водіння автотранспортного засобу категорії «С». При виконанні допускається помилок, які виправити може за допомогою майстра інструктора). Без присвоєння кваліфікації.
7	Учень (слухач) самостійно з розумінням відтворює суть основних положень навчального матеріалу, пов'язаного з призначенням розташуванням, будовою, принципом дії агрегатів, складових одиниць, механізмів і систем автотранспортних засобів категорії «С», особливостями будови та технічного обслуговування автотранспортних засоби для перевезення пасажирів. Його відповідь в цілому правильна, але містить неточності стосовно законодавства про автомобільний транспорт, правила дорожнього руху, технічну експлуатацію автотранспортних засобів Виконує практичні завдання з щоденного технічного обслуговування автотранспортного засобу за допомогою викладача	Учень (слухач) правильно виконує прийоми і вправи з практичного водіння автотранспортного засобу категорії «С». Виконує вимоги правил дорожнього руху. В основному забезпечує належний технічний стан автотранспортного засобу. З допомогою (інструктора) майстра усуває технічні несправності, які виникають під час роботи автотранспортного засобу на лінії і не потребують розбирання головних механізмів, Заправляє автомобільні транспортні засоби паливом і іншими експлуатаційними матеріалами. Застосовує основні прийоми самоконтролю за якістю виконання практичного водіння, потребує часткової консультації майстра (інструктора)
8	Знання учня (слухача) є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал в практичній діяльності, вміє аналізувати і робити висновки. Знає розташування, будову, принцип дії агрегатів, складових одиниць, механізмів і систем автотранспортних засобів категорії «С» , особливості	Учень (слухач) виконує правильно прийоми і вправи з практичного водіння автотранспортного засобу категорії «С». Виконує вимоги правил дорож-нього руху. В основному забезпечує належний технічний стан автотран-спортного засобу. З допомогою майстра (інструктора) усуває технічні несправності, які виникають під час роботи

	будови та керування автотранспортни-ми засобами, базові знання з правил експлуатації і технічного обслугову-вання причепів; з основ керування автотранспортними засобами; орієнтується у можливих причинах дорожньо-транспортних пригод; причин виникнення несправностей; основний порядок проведення технічного обслуговування; основні особливості користування експлуатаційними матеріалами (паливо, оливи, мастила, електроліт, антифриз та інше); правила надання першої допомоги потерпілим під час дорожньо-транспортних пригод; основи правових основ і відповідальності за порушення правил дорожнього руху, завдання матеріальної шкоди. Виконує щоденне технічне обслуговування за типовим алгоритмом з допомогою викладача і самостійно.	автотранс-портного засобу на лінії і не потребують розбирання головних механізмів. Заправляє автомобільні транспортні засоби паливом та іншими експлуатаційними матеріалами. Застосовує основні прийоми самоконтролю за якістю виконання практичного водіння, потребує незначної консультації майстра (інструктора).
9	Учень (слухач) володіє основним навчальним матеріалом. Знає законодавство України про автомобільний транспорт і дорожній рух; правила дорожнього руху; особливості будови та керування автотранспортними засобами, призначення, розташування, будову, принцип дії агрегатів, складових одиниць, механізмів і систем автотранспортних засобів категорії «С» та правила їх технічної експлуатації; основні відомості з будови, правила експлуатації і технічного обслуговування причепів; основи керування автотранспортними засобами; можливі причини дорожньо-транспортних пригод та основні способи їх попередження; основні причини виникнення не справ-ностей; характер впливу природних умов (дощ, туман, ожеледиця та інше) на безпеку руху; основний порядок проведення	Учень (слухач) самостійно і в цілому правильно організовує робоче місце водія, правильно виконує прийоми і вправи з практичного водіння автотранспортного засобу категорії «С». Застосовує основні прийоми самоконтролю за якістю водіння, іноді потребує консультації майстра (інструктора). Виконує вимоги правил дорожнього руху. З допомогою майстра (інструктор) перевіряє технічний стан автотранспортного засобу перед виїздом на лінію та після повернення з рейсу. З частковою допомогою майстра (інструктора) виконує роботи з щоденного технічного обслуговування автотранспортного засобу. З частковою допомогою майстра (інструктора) усуває технічні несправності, які виникають під час роботи автотранспортного засобу на лінії і не потребують розбирання головних механізмів. Заправляє автомобільні транспортні засоби паливом та іншими експлуатаційними матеріалами. Надає першу допомогу

	тех-нікного обслуговування; особливості користування експлуатаційними матеріалами (паливо, оливи, мастила, електроліт, антифриз та інше); основні правила зберігання автотранспортних засобів на відкритій стоянці і в гаражі; правила надання першої допомоги потерпілим під час дорожньо-транспортних пригод; основні правові основи і відповідальність порушення правил дорожнього руху, правил експлуатації транспортного засобу, завдання матеріальної шкоди та шкоди навколишньому середовищу. Його відповідь в цілому правильна, достатньо обгрунтована. Самостійно використовує теоретичні знання під час вирішення практичних завдань з водіння з незначною допомогою викладача.	потерпілим під час дорожньо-транспортних пригод.
10	Учень (слухач) володіє узагальненими системними знаннями навчального матеріалу в повному обсязі та здатен їх ефективно використовувати для виконання всіх передбачених навчальною програмою практичних завдань. Знає законодавство України про автомобільний транспорт і дорожній рух; правила дорожнього руху; особливості будови та керування автотранспортними засобами для перевезення вантажу призначення, розташування, будову, принцип дії агрегатів, складових одиниць, механізмів і система автотранс-портних засобівкатегорії «С» та правила їх технічної експлуатації; будову, правила експлуатації і технічного обслуговування причепів; основи керування автотранспортними засобами; можливі причини дорожньо-транспортних пригод та способи їх попередження; причини виникнення несправностей, способи їх виявлення та усунення; характер впливу природних	Учень (слухач) виконує якісно вправи з водіння автотранспортного засобу категорії «С» Керує автомобільними транспортними засобами, які відносяться до категорії «С» за різних дорожніх умов. Виконує вимоги правил дорожнього руху, правил перевезень вантажу. Забезпечує належний технічний стан автотранспорт-ного засобу перед виїздом на лінію та після повернення з рейсу. Забезпечує справність обладнання відповідно до вимог стандартів, що стосуються безпеки дорожнього руху і охорони навколишнього середовища. Виконує роботи з щоденного технічного обслуговування автотранспортного засобу. Усуває технічні несправності, які виникають під час роботи автотранспортного засобу на лінії і не потребують розбирання головних механізмів. Виконує регулювальні роботи. Заправляє автомобільні транс-портні засоби паливом та іншими експлуатаційними матеріалами.

	умов (дощ, туман, ожеледиця та інше) на безпеку руху; порядок проведення технічного обслуговування; правила безпечного ведення робіт, протипожежної безпеки та санітарії під час технічного обслуговування автотранспортного засобу та при роботі на лінії; особливості користування експлуатаційними матеріалами (паливо, оливи, мастила, електроліт, антифриз та інше); правила зберігання авто-транспортних засобів на відкритій стоянці і в гаражі; правила надання першої допомоги потерпілим під час дорожньо-транспортних пригод; правові основи і відповідальність за порушення правил дорожнього руху, правил експлуатації транспортного засобу, завдання матеріальної шкоди та шкоди навколишньому середовищу.	Оформлює дорожню документацію Надаєпершу допомогу потерпілим під час дорожньо-транспортних пригод.
11	Учень (слухач) володіє узагальненими системними знаннями навчального ма-теріалу в повному обсязі, законодавство України про автомобільний транспорт і дорожній рух; правила дорожньою руху; особливості будови та керування авто-транспортними засобам; призначення, розташування, будову, принцип дії агрегатів, складових одиниць, механізмів і систем автотранспортних засобів категорії «С» та правила їх технічної експлуатації; будову, правила експлуатації і технічного бслуговування причепів; основи керування автотранс-портними засобами; можливі причини дорожньо-транспортних пригод та способи їх попередження; причини виникнення несправностей, способи їх виявлення та усунення; характер впливу природних умов (дощ, туман, ожеледиця та інше) на безпеку руху; порядок проведення технічного обслугову-вання; правила безпечного ведення робіт, протипожежної безпеки та сані-тарії під час технічного обслуговування	Учень (слухач) самостійно і в повному виконує всі вправи та прийоми з практичного водіння автотранспортного засобу категорії «С» за різних дорожніх умов. Виконує вимоги правил дорожнього руху Забезпечує належний технічний стан автотранспортного засобу. Перевіряє технічний стан автотранс-портного засобу перед виїздом на лінію та після повернення з рейсу. Забезпечує справність обладнання відповідно до вимог стандартів, що стосуються безпеки дорожнього руху і охорони навколишнього середовища. Виконує роботи з щоденного технічного обслуговування автотранспортного засобу. Усуває технічні несправності, які виникають під час роботи автотранс-портного засобу на лінії і не потребують розбирання головних механізмів. Виконує регулювальні роботи. Заправляє автомобільні транспортні засоби паливом та іншими експлуатацій-ними матеріалами. Оформлює дорожню документацію.

	автотранспортного засобу та при роботі на лінії; особливості користування експлуатаційними матеріалами (паливо, оливи, мастила, електроліт, антифриз та інше); правила зберігання автотран-спортних засобів на відкритій стоянці і в гаражі; правила надання першої допо-моги потерпілим під час дорожньо-транспортних пригод; правові основи і відповідальність за порушення правил дорожнього руху, правил експлуатації транспортного засобу, завдання мате-ріальної шкоди та шкоди навколишньо-му середовищу. Має пізнавальний інтерес до обраної професії.	Надає першу допомогу потерпілим під час дорожньо-транспорт-них пригод.
12	Учень (слухач) володіє повними,систем-ними знаннями навчального матеріалу в повному обсязі. Знає законодавство України про автомобільний транспорт і дорожній рух;правила дорожнього руху; особливості будови та керування авто-транспортними засобами; призначення, розташування, будову, принцип дії агре-гатів, складових одиниць, механізмів і систем автотранспортних засобів кате-горії «С»та правила їх технічної експлу-атації; будову, правила експлуатації і технічного обслуговування причепів; основи керування автотранспортними засобами; можливі причини дорожньо-транспортних пригод та способи їх попередження; причини виникнення несправностей, способи . їх , виявлення та усунення; характер впливу природних умов (дощ, туман, ожеледиця та інше) на безпеку руху; порядок проведення технічного обслуговування; правила безпечного ведення робіт, проти пожеж-ної безпеки та санітарії під час технічно-го обслуговування автотранспортного засобу та при роботі на лінії;особливості користування експлуатаційними мате-ріалами (паливо,	Учень (слухач) самостійно і в повному виконує всі вправи та прийоми з., практичного водіння автотранс-портного засобу категорії «С» за різних дорожніх умов. Виконує вимоги правил дорожнього руху. Забезпечує належний технічний стан аавтотранспортного засобу. Буксирує автопричіп. Перевіряє технічний стан автотранспорт-ного засобу перед виїздом на лінію та після повернення з рейсу. Забезпечує справність обладнання відповідно до вимог стандартів, що стосуються безпеки дорожнього руху і охорони навколишнього середовища. Виконує роботи з щоденного техніч-ного обслуговування автотранспортного засобу. Усуває технічні несправності, які виникають під час роботи автотранс-портного засобу на лінії і не потребують розбирання головних механізмів. Виконує регулювальні роботи. Заправляє автомобільні транспортні засоби паливом та іншими експлуатацій-ними матеріалами. Оформлює дорожню документацію. Надає першу допомогу потерпілим під час дорожньо-транспортних пригод.

	оливи, мастила, електроліт, антифриз та інше); правила зберігання автотранспортних засобів на відкритій стоянці і в гаражі; правила надання першої допомоги потерпілим під час дорожньо-транспортних пригод; правові основи і відповідальність за порушення правил дорожнього руху, правил експлуатації транспортного засобу, завдання матеріальної шкоди та шкоди навколишньому середовищу. Виявляє пізнавальний інтерес до обраної професії, нової техніки.	

Примітка. Перевідні оцінки з балів:

7 і 8 - «задовільно»,

9 і 10 - «добре»,

11 і 12 - «відмінно».

13. Список рекомендованої літератури:

1. Боровських Ю.І. Будова автомобілів / Ю. І. Боровських, Ю.В. Буральков, К.А. Морозов.-К: Вища школа, 1991
2. Підготовка водіїв автомобілів за ред. Л. Л. Шестаковського./ В. А. Гречуха, Л. Л. Шестаковський.-«Літера ЛТД»,2011
3. Марков О.Д. Організація автосервісу. - Львів: Оріяна-Нова,1998.
4. Винокурува Л.Е. Основи охорони праці / Л.Р. Винокурова
5. М.В. Васильчук.-К.: Вікторія, 2001
6. Закон України «Про дорожній рух»
7. Закон України «Про освіту»
8. Закон України «Про професійно-технічну освіту»
9. Закон України «Про автомобільний транспорт»
10. Постанова Кабінету Міністрів України № 340- 1993 год.
11. Правила дорожнього руху України.
12. Адміністративний кодекс України.
13. Кримінальний кодекс України.
14. Господарський кодекс України.

Директор
департаменту загальної
середньої та дошкільної освіти О.В. Єресько

Директор департаменту
професійно-технічної освіти В.В. Супрун